

Щербак Д. С.

sherbak.darina2002@gmail.com

здобувачка освіти 1 курсу магістратури
факультету іноземної філології та соціальних комунікацій
кафедри германської філології
Сумського державного університету
м. Суми, Україна

Чернякова А. В.

a.chernyakova@drl.sumdu.edu.ua

кандидат педагогічних наук
доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій
Сумського державного університету
м. Суми, Україна

АРТ-ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ З МІГРАНТАМИ

Актуальність теми. Внаслідок військових дій, економічних проблем, багатьом людям довелося залишити свої будинки і переміститися в безпечніші місця, особливо закордон. Тому люди несподівано опинилися в новому середовищі, де потрібна швидка адаптація, оскільки абсолютно не були готові до цього, не планували жодним чином.

Щоб не ускладнювати подальшу ситуацію з психікою та намагатися відновити своє внутрішнє «Я», яке знаходилося зовсім на іншому рівні, людям потрібні спеціальні техніки для вирішення, особливо арт-технології. Вони мають на меті соціальне відновлення особистості, тобто створюють такі умови, за яких здійснюється творче переосмислення подій з подальшим розвитком особистості, коли індивід зможе ухвалити рішення для того, щоб надалі адаптуватися.

Різні аспекти арт-терапії та арт-технологій розглядали як зарубіжні дослідники, наприклад Едіт Крамер, Андріан Хілл, Уелсбі Кероул, Карл Юнг; так і українські вчені, такі як Олена Вознесенська, Інна Бабій, Олена Тараріна, Аліна Солнишкіна [5].

Виклад основного матеріалу. У зв'язку із внутрішніми, так і зовнішніми аспектами подій у світі багатьом людям доводиться змінювати своє місце проживання, залишати рідні місця, де вони провели своє дитинство, молодість.

Вони змушені переїжджати в іншу країну, після чого потрапляють у зовсім нове соціально-культурне середовище, де змінюються раніше звичні правила, настанови і згодом змінюється їхня соціальна роль.

Мігранти змушені будувати своє життя з чистого аркуша, тому що переїзд є дуже великим стресом для більшості, навіть якщо вони цього намагаються не усвідомлювати на внутрішньому рівні, і дуже часто таке психологічне ставлення до змін призводить до регресу людини. Тому в такому ментальному стані такі завдання, як вирішення проблем у нових умовах, створення цілей та прагнення до них, заробіток грошей, створення умов для своєї майбутньої сім'ї тощо, підпадають під загрозу невиконання.

У такому разі людина стикається із стресом і страхом допустити помилки та не знайти в себе сили для адаптації в новій країні. І результат адаптації варіюється від позитивного до негативного. Оскільки представники різних соціальних структур мають відмінні методи вбудовування в нове середовище, що має варіативну успішність [3, 23]. Серед основних методик, які виконуються з мігрантами, особливо з точки зору соціально-психологічного аспекту значну роль відіграють арт-технології.

Арт-технології слугують одним із методів невербальної комунікації. Це спосіб створення арт-об'єкта, який трансформується в інструмент передачі нашого внутрішнього стану. У ситуації з мігрантами спочатку вони дозволяють витягнути із захисного психологічного бар'єру людини невирішені проблеми, накопичені питання, на які він намагався знайти відповіді і не давав можливості професіоналам або близьким йому допомогти у вирішенні важких ситуацій. Але за допомогою візуальних образів, символів ми можемо це нарешті здійснити й зрештою усвідомити власні проблеми і рухатися вперед до розвитку себе, як особистості. Тобто арт-терапевтичний об'єкт служить як посередником у комунікації, так і можливістю вирішення проблем та покращення психологічних характеристик [2, 393].

Арт-технології допомагають побачити плями у своєму житті, які було важко розрізнити раніше і постаратися їх позбутися і уникнути їхньої появи в

майбутньому. Також вони сприяють не лише в миттєвій допомозі, а й у продовженні курсу лікування для запобігання інших проблем у людей. Основними світовими центрами, де найперше поширилась ця методика є США та Англія. Причинами активізації стало завершення Другої світової війни, еволюція у мистецтві та інтенсифікація психоаналітичного впливу [6, 295].

Арт-технології мають різні різновиди, тобто не тільки пов'язані з живописом, а й передбачають багато видів мистецтва, наприклад скульптура, ліплення, театральні постановки, вокал, поетичні вечори, танцювальні рухи. Найчастіше вони використовуються в момент пост міграції, щоб зуміти зробити психологічну реабілітацію та подальшу соціалізацію [5, 187]. Різноманітність полягає в тому, що фахівці намагаються співпрацювати з тим органом чуття особистості, що найбільш розвинений і він варіюється від індивіда до індивіда. Перед фахівцем стоїть завдання правильно підібрати те, що допоможе мігранту і надихне його для досягнення нових цілей у новій країні. Наприклад, якщо у мігранта присутня тривожність, сильні переживання щодо власного майбутнього, слід розпочати роботу з малюванням, ліпленням з пластиліну, створенням картин з піску. На перших етапах найкраще працювати з різнокольоровими олівцями, щоб сконцентруватися на самому процесі.

Слід зазначити, якщо мова не стосується мігрантів, які переїхали закордон, а саме осіб, які були змушені покинути власні домівки через військові дії і переїхати в інше місто своєї країни, арт-технології мають характеристики культурних особливостей. Серед українських національних арт-терапевтичних технологій варто виділити вишивку, писанку, витинанку, щоб фокусуватися на пріоритетності збереження національної самобутності [1, 6]. Концепції національної методики ґрунтуються на джерелах фольклору. Культурні традиції та обряди дозволяють людині передати її національну ідентичність через творчість, що збільшує ефективність.

Щоб налаштувати мігранта на серйозний лад, також можна використовувати іншу арт-технологію, як знайомство з літературно-музичними композиціями, спектаклями або художніми творами, де описуватиметься така

сама ситуація, як і в мігрантів. Для цього слід знати бекграунд людини, щоб правильно підібрати витвір мистецтва і далі намагатись з нею проаналізувати ситуацію з усіма її деталями.

Головне при роботі з арт-технологіями, основу котрих складає арт-терапія, не зациклюватися на результатах своїх дій, пов'язаних з мистецтвом, головне сам процес і участь в ньому. Тобто завдання полягає не у створенні якоїсь красивої картини, як витвору мистецтва, а пробудити емоції, почуття, спробувати виплеснути назовні весь негатив, проблеми, що скупчилися, відключити голову від самоаналізу й додати собі впевненості у своїх діях. Об'єкт, який вийде, стане зображенням внутрішнього стану. Також можна використовувати спеціальні техніки, наприклад малювання із заплющеними очима або малювання лівою рукою, адже саме вміння малювати абсолютно не важливо.

Арт-технології дозволяють не тільки поринути в мистецтво з вибором спокійних мотивів, як пейзаж, але також експериментувати у висловленні власних емоцій у вигляді абстрактних робіт. У таких випадках пацієнтові стає легше розслаблятися, забути власні нав'язливі думки та дистанціюватися від подій на вулиці, тому що він зосереджений над мистецтвом та вираженням стану власного "Я". Але слід зазначити, що якщо результат вийде позитивним, то людині все одно краще продовжувати займатися арт-терапією для власного заспокоєння під час труднощів міграції та ще для розвитку своїх навичок. Або, якщо зупинитися на розпочатому, то людина або повернеться до колишніх негативних показників або вдосконалить навички та подолає перешкоди на своєму шляху [4, 40].

Висновки. Арт-технології виступають інструментом, який відкриває внутрішній світ людини зовсім з іншого боку, де з'являється можливість створити ментальну комунікацію і дійти до глибини самопізнання душі. І коли людина доходить до цієї стадії внутрішніх процесів, вона дозволяє собі звільнитися від напруги і душевного болю у зв'язку з переїздом, зміною звичного кола спілкування, що з'їдає її зсередини довгий час, і в подальшому вплинути на свій майбутній розвиток в новому середовищі.

Використана література:

1. Бедіченко О., Раєвська Я. Концепції та методики арт-терапії: розвиток і впровадження в Україні. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія. 2024. Випуск 3. Номер 64. С. 5-11. URL: <https://surl.li/gtpnog> .
2. Горшкальова Т.М. Арт-терапія як метод психокорекції та інноваційних психолого-педагогічних технологій особистості. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки». 2021. Номер 10. С. 392-395. URL: <https://surl.li/otdgnу> .
3. Клименко О. Проблема міграції дітей без супроводу дорослих. Соціологічні студії. 2021. Випуск. 2. Номер 19. С. 21-30. URL: <https://surl.li/salrse>.
4. Пасько К.М. Застосування методу арт-терапії у разі криз і психічних травм особистості. Слобожанський науковий вісник. Серія Психологія. 2023. Випуск 1. С. 39-43. URL: <https://surl.li/ayjrxk> .
5. Солнишкіна А.А. Використання креативного потенціалу арт-терапії в соціально-педагогічній роботі з дітьми біженців та внутрішньо переміщених осіб. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2022. Випуск 88. С. 186-190. URL: <https://surl.li/lyabox>.
6. Яцишина О.В., Головатюк І.Г. Використання арт-терапевтичних технологій в управлінні закладами освіти в США. Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі : колективна монографія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. С. 295–306. URL: <https://surl.li/vszjnc>.